



Irak: Innvilgelse av iransk statsborgerskap til irakiske flyktninger

- Ble irakiske borgere som flyktet til Iran mellom 1970-tallet og 2003 innvilget iransk statsborgerskap?

Innledning

Denne responsen tar for seg hvorvidt irakere som flyktet til eller ble deportert til Iran mellom midten av 1970-tallet og 2003 ble innvilget iransk statsborgerskap.

Irakere som flyktet til Iran før 2003

Flere hundretusen irakere flyktet til eller ble deportert til Iran mellom midten av 1970-tallet og regimeskiftet i Irak i 2003. I en artikkel fra UNHCR fra april 2003 vises det til at «over 200,000 Iraqis (...) had found safety in Iran from conflicts stretching back to the mid-1970s» (Redden 2003). Den amerikanske hjelpeorganisasjonen US Committee for Refugees and Immigrants skriver i en rapport fra 1999 at Iran da huset mer enn 500 000 irakiske flyktninger, og legger til at rundt 350 000 av disse hadde blitt deportert fra Irak fordi irakiske myndigheter mente de var av iransk opprinnelse (USCRI 1999).

En rekke kilder viser til at irakiske myndigheter deporterte flere hundretusen irakiske borgere til Iran på 1970- og 1980-tallet. Svært mange av disse var Faili-kurdere, sjiamuslimske kurdere som tradisjonelt har bodd i grenseområdet mellom Irak og Iran, på begge sider av grensen (se Landinfo 2018a, s. 1). Irakiske myndigheter hevdet at disse opprinnelig var iranere, og fratok de langt fleste av disse deres irakiske statsborgerskap. I en rapport fra den amerikanske hjelpeorganisasjonen Refugees International fra 2010, skriver Elizabeth Campbell at mellom 220 000 og 300 000 Faili-kurdere ble fratatt sitt irakiske statsborgerskap i april 1980, og videre at «[m]any were expelled from their homes and were forced to march across the Iranian border» (Campbell 2010). Forfatteren skriver videre at rundt 40 000 Faili-kurdere ble deportert til Iran på midten av 1970-tallet.

Det synes samtidig klart at også andre, sjiamuslimske irakere ble deportert, i tillegg til Faili-kurdere. I en rapport fra Center for Migration, Policy and Society ved universitetet i Oxford skriver forskeren Geraldine Chatelard følgende (Chatelard 2009, s. 6):

At the end of the 1980s, the majority of Iraqis who had left their country in the previous couple of decades were in Iran. The Ba'thist regime had, in a number of episodes since the late 1960s, expelled half a million Iraqi nationals to Iran on the basis of their being of Iranian stock. This movement primarily concerned urban Shi'ite religious and economic elites and members of the middle-class whom the regime considered a threat to the consolidation of its power and who, in many cases, had no family links to Iran, including Shi'ite Kurds, some of them of rural background (Babakhan, 1994 and 2002; Vanly, 2002).

Som referert til ovenfor skriver US Committee for Refugees and Immigrants at rundt 350 000 irakere ble deportert til Iran, og at disse ble deportert grunnet mistanke om deres «iranske opprinnelse». Det oppgis ikke hvor stor andel av disse som var Faili-kurdere (USCRI 1999).

Innvilgelse av iransk statsborgerskap

Tilgjengelige kilder skriver at en andel av irakerne som flyktet til eller ble deportert til Iran ble innvilget iransk statsborgerskap. Dette var tilfellet for personer som kunne bevise sine familiebånd til Iran. Videre later det til at enkelte personer som var aktive i Iran-støttede, sjiaislamistiske bevegelser i opposisjon til Saddam Husseins regime, også ble innvilget statsborgerskap, men det er uklart om disse kommer i tillegg til de ovennevnte, eller utgjør en andel av disse.

US Committee for Refugees and Immigrants skriver i ovennevnte rapport at «[t]hose expellees who have been able to prove their family links to Iran have been granted Iranian citizenship» (USCRI 1999). Dette bekreftes av forskeren Géraldine Chatelard, som tallfester antallet dette gjaldt til 100 000 (Chatelard 2009, s. 6). Tilsvarende skriver kanadiske Immigration and Refugee Board (IRB) i en rapport fra 1992 at irakiske sjiaer i Iran som kunne bevise sine familiebånd til landet, kunne søke om statsborgerskap. Rapporten er basert på opplysninger fra en representant for FNs høykommissær for flyktninger i Genève (IRB 1992), og ser også på hvorvidt det spiller inn om de irakiske borgerne det gjaldt hadde tjenestegjort i det iranske militæret.

Mens US Committee for Refugees and Immigrants og Chatelard eksplisitt viser til at det var deporterte irakere som ble innvilget statsborgerskap, viser IRB kun til «irakiske sjiaer», og spesifiserer ikke om de hadde flyktet eller blitt deportert.

IRB viser videre til at ikke alle som søkte ble innvilget iransk statsborgerskap (IRB 1992). Dette er i tråd med antallet Chatelard viser til, 100 000, som er langt lavere enn det antallet personer som flyktet eller ble deportert til Iran. IRB skriver at bakgrunnen for at en søknad om iransk statsborgerskap ble avvist var uklart, fordi prosessen var svært «hemmelighetsfull» (IRB 1992). De øvrige kildene referert til her spesifiserer ikke hvilke krav iranske myndigheter stilte for at en person på tilfredsstillende vis skulle kunne bevise sine familiebånd til landet.

I responsen «Iran: statsborgerskapsregler» fra 2018 beskriver imidlertid Landinfo hvordan en kan dokumentere iransk opphav dersom en mangler dokumenter. Her fremkommer det blant annet dette kan skje ved hjelp av familie eller slekt i landet, og at DNA-prøver kan benyttes for å fastslå slektskap (Landinfo 2018b, s. 7). Responsen beskriver videre hvem som etter lovverket anses som iranske borgere (Landinfo 2018b, s. 1-2).

Et annet moment som er verdt å merke seg er at iransk lov ikke tillater doble statsborgerskap. Landinfo skriver dog i ovennevnte respons at man i praksis allikevel godtar dette, så fremt personene det gjelder benytter sine iranske pass når de reiser inn og ut av landet (Landinfo 2018b, s. 2).

Dette er vel å merke en respons som tar for seg loven (og praksis) som sådan, og som ikke er skrevet spesifikt med tanke på irakiske flyktninger i Iran.

Personer som var aktive i sjiaislamistiske bevegelser i opposisjon til Saddam Hussein

Kilder viser til at enkelte irakere som flyktet til Iran og som i Iran var aktive i sjiaislamistiske bevegelser, herunder Badr-organisasjonen, ble innvilget iransk statsborgerskap. Badr-organisasjonen er en gruppe som var i opposisjon til Saddam Husseins regime i Irak, og som ble dannet av den iranske revolusjonsgarden på begynnelsen av 1980-tallet. Blant de som ble innvilget iransk statsborgerskap på denne måten finner vi svært kjente figurer som den nå avdøde grunnleggeren av Kata'ib Hizballah, Abu Mahdi al-Muhandis (Blanchard 2020, s. 13; Nada & Rowan 2018), men tilsynelatende også vanlige medlemmer av organisasjonen.

I en rapport fra 2011 fra The Washington Institute for Near East Policy skriver forfatterne følgende (Knights, Ali & Eisenstadt 2011, s. 7):

Between 2003 and 2005, sixteen thousand militia personnel were incorporated into the nascent Iraqi Security Forces (ISF). (...) The Shiite Islamist parties, and particularly the Badr Organization, provided most of the personnel incorporated into the ISF in this way. These recruits included many Iraqi Shiites who lived in exile in Iran throughout the 1980s and

1990s, who fought on the Iranian side during the Iran-Iraq War, and who either have dual Iraqi-Iranian citizenship or who were born in Iran and only received their Iraqi citizenship post-2003.

Dette kan indikere at det kan være snakk om noen tusen personer, men dette spesifiseres ikke. Hvorvidt personene det her er snakk om er blant de som ble tildelt statsborgerskap fordi de kunne bevise sine familiebånd til Iran, eller om de kommer i tillegg til disse, er ikke klart. I ovennevnte rapport fra IRB antydes det at personer som tjenestegjorde i den iranske hæren (under krigen mot Irak) også måtte kunne bevise sine familiebånd til Iran for å få innvilget statsborgerskap, men dette sies ikke eksplisitt (IRB 1992):

(...) iraqi Shi'as can apply for Iranian nationality and the right of residency in Iran if they can prove that their family is of Iranian origin (19 June 1992). The representative added that it is not certain that the Iranian nationality will be granted to these people even if they have performed military service (Ibid.).

Landinfo har ikke funnet informasjon om hvorvidt det i denne sammenheng vil spille inn om en person tjenestegjorde i den iranske hæren eller om vedkommende var aktiv i en Iran-støttet væpnet gruppe, som Badr-gruppen.

Oppsummert: Innvilgelse av iransk statsborgerskap til irakiske flyktninger

Flere hundretusen irakere flyktet eller ble deportert til Iran mellom andre halvdel av 1970-tallet og 2003, hvorav Faili-kurdere utgjorde en stor andel av de deporterte.

Mange av disse ble innvilget iransk statsborgerskap, men dette gjaldt ikke alle. De som ble innvilget iransk statsborgerskap skal ha vært personer som kunne bevise sine familiebånd til Iran, samt personer som var aktive i Iran-støttede grupperinger som var i opposisjon til Saddam Hussein, herunder Badr-organisasjonen. Graden av overlapp mellom disse to gruppene er uklar.

Tilsvarende er det uklart hvor mange irakiske borgere som i denne perioden ble innvilget iransk statsborgerskap, men anslagene gjengitt her tilsier rundt 100 000.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnet er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

Blanchard, Christopher M. (2020, 17. juli). *Iraq: Issues in the 116th Congress. Updated July 17, 2020*. Washington D.C.: Congressional Research Service. Tilgjengelig fra <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45633> [lastet ned 10. august 2021].

Campbell, Elizabeth (2010, 2. april). *The Faili Kurds of Iraq: Thirty Years Without Nationality*. Washington D.C.: Refugees International. Tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/report/iraq/faili-kurds-iraq-thirty-years-without-nationality?OpenDocument=&RSS20=02-P> [lastet ned 23. mars 2023].

Chatelard, Géraldine (2009). *Migration from Iraq between the Gulf and the Iraq wars (1990-2003): Historical and socio spatial dimensions*. Oxford: Centre on Migration, Policy and Society, University of Oxford. Tilgjengelig fra https://www.compas.ox.ac.uk/wp-content/uploads/WP-2009-068-Chatelard_Iraq_Migration_1990-2003.pdf [lastet ned 7. desember 2022].

IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (1992, 1. juni). *Iran: Information on access to Iranian nationality of an Iraqi Shi'a national who performed military service in Iran and fought with the Iranian Army during the Iran-Iraq War*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/topic,50ffbce5124,50ffbce5154,3ae6aabb8,0,IRBC,,IRN.html> [lastet ned 23. mars 2023].

Knights, Michael; Ali, Ahmed & Eisenstadt, Michael (2011, april). *Iran's Influence in Iraq. Countering Tehran's Whole-of-Government Approach* (Policy Focus). Washington D.C.: The Washington Institute for Near East Policy. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/media/3364> [lastet ned 7. desember 2022].

Landinfo (2018a, 8. august). *Irak: Feily-kurdere og gjenopprettelse av statsborgerskap*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/08/Irak-Respons-Feilykurdere-og-gjenopprettelse-av-statsborgerskap-GRHA-08082018.pdf> [lastet ned 23. mars 2023].

Landinfo (2018b, 12. juni). *Iran: Statsborgerskapsregler*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/06/Iran-respons-Statsborgerskapsregler-SIWI-12062018.pdf> [lastet ned 7. desember 2022].

Nada, Garrett & Rowan, Mattisan (2018, 27. april). *Part 2: Pro-Iran Militias in Iraq*. Washington D.C.: Wilson Center. Tilgjengelig fra <https://www.wilsoncenter.org/article/part-2-pro-iran-militias-iraq> [lastet ned 7. desember 2022].

Redden, Jack (2003, 23. april). *New hope for Iraqi refugees in Iran*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/news/latest/2003/4/3ea6b1714/new-hope-iraqi-refugees-iran.html> [lastet ned 7. desember 2022].

USCRI, dvs. US Committee for Refugees and Immigrants (1999, 29. juni). *Iraqi Refugees in Iran*. Washington D.C.: USCRI. Tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/report/iran-islamic-republic/iraqi-refugees-iran> [lastet ned 7. desember 2022].

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.